

РЕЦЕНЗІЇ

Р. А. Калюжний,
доктор юридичних наук, професор

С. Я. Лихова,
доктор юридичних наук, професор

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА
ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ*****

У рецензованій монографії, підготовленій відомими в Україні науковцями, що мають також й не малий досвід практичної діяльності, викладено комплекс як теоретичних, так і практичних методичних підходів і способів для правильного тлумачення та застосування цілої низки норм кримінального законодавства, що регулюють відповідальність за спричинення смерті людині. Значна частина праці відведена багатьом теоретичним та правовим проблемам застосування вказаних норм, запропоновано авторське бачення шляхів їх вирішення. Опрацьована і наведена у монографії велика кількість законів та підзаконних актів, у тому числі міжнародних, які слугуватимуть доброю підмогою у подальших наукових дослідженнях і практичному застосуванню указаних норм кримінального законодавства.

Монографія є надзвичайно важливою працею, адже йдеться про кримінально-правовий захист життя людей. Злочини у сфері спричинення смерті людині характеризуються особливою суспільною небезпекою, оскільки вони посягають на найдорожче в існуванні особи, яке відповідно до ч. 1 ст. 3 Конституції України визнається найвищою соціальною цінністю.

Відповідно до кримінального законодавства серед цих діянь як злочини, що безпосередньо посягають на життя особи (розділ II Особливої частини КК України), так і злочини проти основ національної безпеки України (розділ I Особливої частини КК України), злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (розділ XV Особливої частини КК України), вчинення останніх може негативно позначатися на міжнародних відносинах України із іноземними державами; порушити громадську безпеку; нормальну діяльність органів державної влади, суду, порядку несення військової служби тощо.

Тому кримінальне законодавство України відносить більшість злочинів, пов'язаних з посяганням на життя людини або спричинення їй смерті, до тяжких або особливо тяжких злочинів.

При аналізі складів злочинів, що спричиняють смерть людині, особливу увагу автори приділяють питанням відмежування цих злочинів від суміжних кримінальних правопорушень, оскільки це питання має важливе не тільки теоретичне, а й практичне значення. При цьому автори відносять до суміжних злочинів ідентичні за своїми зовнішніми проявами щодо їхньої об'єктивної сторони, розмежовувати які, на думку авторів, слід за кількома елементами та їхніми ознаками.

Звертаючись до аналізу складів злочинів, пов'язаних з позбавленням тим чи іншим способом життя людини, автори справедливо вважають, що в тих нормах кримінального закону, де йдеться про загибель людей, мається на увазі смерть хоча б однієї людини, що слід законодавцю відповідним чином відобразити в КК України.

Розглядаючи об'єкти названих злочинів, автори монографії відзначають, що життя людини в тих злочинах, де є два, а може й три об'єкти, ні в якому разі не може бути додатковим об'єктом, оскільки

*** Романюк Б. В., Бантишев О. Ф. Кримінальна відповідальність за спричинення смерті людині: кваліфікація таких діянь та їх відмежування від суміжних злочинів: монографія. – Київ – Тернопіль, 2017. – 678 с.

людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

При вчиненні злочинів, пов'язаних з позбавленням життя будь якої особи, у першу чергу мається на увазі смерть людини. І тільки, як вірно вказують автори, у певних ситуаціях потерпілими водночас можуть бути суспільство і держава, що слід нормативно закріпити у законі.

Ними також запропоновано внести зміни і доповнення до цілого ряду норм кримінального законодавства, які наряду з нині визначеними, повинні також передбачати як обтяжуючу обставину настання смерті людини. Ці пропозиції є слушними і повинні отримати прихильність законодавця.

Одночасно слід сказати, що запропонований авторами порядок аналізу складів злочинів (об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єкт) не є безспірним і потребує подальшого опрацювання. Є також побажання щодо подальшого вдосконалення рецензованої праці, при якому було б за доцільне більш ширше використовувати приклади із судової практики.

Незважаючи на сказане, робота у цілому за змістом, структурою, логікою та послідовністю викладання матеріалу має наукову новизну та практичну цінність. Вона є вельми актуальною на сучасному етапі життя нашого суспільства. Це перше комплексне дослідження правого захисту життя людини в Україні за новим кримінальним законодавством, а тому є оригінальним і значимим науковим дослідженням, що заслуговує на увагу науковців, практиків та законодавця.